

UJAWNIENIE INFORMACJI

**dotyczących ryzyka, funduszy własnych, wymogów kapitałowych,
polityki wynagrodzeń i innych informacji podlegających ujawnieniu
zgodnie z polityką informacyjną Banku Spółdzielczego w Łapach**

WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 31.12.2016r.

Oświadczenie Zarządu Banku Spółdzielczego w Łapach

1. Zarząd Banku Spółdzielczego w Łapach oświadcza, że ustalenia opisane w niniejszej informacji podlegającej ujawnieniom, według stanu na dzień 31 grudnia 2016r. i ustalenia dotyczące zarządzania ryzykiem, dają pewność, że systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii Banku, są adekwatne do stanu faktycznego, a wdrożony system zarządzania ryzykiem jak i system kontroli wewnętrznej są odpowiednie z punktu widzenia skali i charakteru prowadzonej działalności.
2. Zarząd Banku zatwierdza niniejszy Raport:
„Ujawnienie informacji dotyczących ryzyka, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki wynagrodzeń i innych informacji podlegających ujawnieniu zgodnie z polityką informacyjną Banku według stanu na dzień 31.12.2016r.”, w którym umieszczono informacje na temat ryzyka, omówiono ogólny profil ryzyka związany ze strategią działalności oraz zawarto kluczowe wskaźniki i dane liczbowe zapewniające zewnętrznym zainteresowanym stronom całościowy obraz zarządzania ryzykiem przez Bank Spółdzielczy w Łapach.

Zarząd Banku Spółdzielczego w Łapach:

Anna Barbara Poniatowska – Prezes Zarządu

Janina Sanko-Sawczenko – Wiceprezes Zarządu

Anna Zakrzewska – Członek Zarządu

Wstęp

1. Bank zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (zwanego dalej „Rozporządzeniem”) w Części Ósmej dokonuje ujawnienia informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących profilu ryzyka Banku, funduszy własnych, wymogów kapitałowych, polityki w zakresie wynagrodzeń oraz innych informacji w niniejszym dokumencie zwanym dalej „Ujawnieniem” według stanu na 31 grudnia 2016 r.
2. Wszelkie dane liczbowe prezentowane są według stanu na 31 grudnia 2016r. w tysiącach złotych, jeżeli nie podano inaczej (stan prawny regulacji wewnętrznych Banku – obowiązujący na datę sporządzenia informacji).
3. Opublikowane w treści „Ujawnienia” informacje zostały sporządzone z zachowaniem zasady należytej staranności i podlegały weryfikacji zgodnie z postanowieniami Polityki informacyjnej oraz procedurami kontroli obowiązującymi w Banku.
4. Bank informuje ponadto, że:
  - ✓ stosuje Polskie standardy rachunkowości zatem wszelkie dodatkowe informacje podlegające ujawnieniu w myśl międzynarodowych standardów rachunkowości nie dotyczą Banku,
  - ✓ Bank nie posiada aktywów obciążonych w rozumieniu art.443 CRR oraz nie identyfikuje ryzyka kontrahenta w myśl art. 439 CRR,
  - ✓ Bank nie posiada portfela handlowego oraz nie przeprowadzał sekurytyzacji,
  - ✓ Bank nie stosuje zaawansowanych metod pomiaru ryzyka (w tym wewnętrznych modeli pomiaru ryzyka),
  - ✓ Bank nie posiada podmiotów zależnych, w związku z powyższym nie dokonywał konsolidacji do celów rachunkowości i regulacji ostrożnościowych,
  - ✓ Bank ujawnia informacje, które go dotyczą z zachowaniem zasady proporcjonalności.
5. Niniejsze „Ujawnienie” obejmuje również informacje, o których mowa w art. 111a ust. 1 i 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. - Prawo bankowe oraz wymagane zapisami rekomendacji nadzorczej P dotyczącej zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków i Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach wydanych przez Komisję Nadzoru Finansowego.
6. Uzupełnieniem informacji zawartych w niniejszym dokumencie jest Roczne Sprawozdanie Finansowe za 2016 rok wraz z opinią i raportem biegłego rewidenta.

I. Informacje ogólne o Banku

Bank Spółdzielczy w Łapach posiada osobowość prawną i jest spółdzielnią prowadzącą swoją działalność na podstawie: ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, Prawa bankowego, Prawa spółdzielczego oraz innych ustaw. Swoją działalność prowadzi w oparciu o Statut, który został uchwalony w dniu 8 maja 2007 roku i obowiązuje wraz z późniejszymi zmianami.

Bank Spółdzielczy w Łapach, wpisany jest do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000149880 w Sądzie Rejonowym w Białymstoku XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Identyfikuje się numerem statystycznym REGON 000493971.

W 2016 roku BS w Łapach prowadził działalność tylko na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w ramach struktury organizacyjnej:

- Centrala BS Łapy;
- Filia w Poświętnem;
- Filia w Surażu.

Bank Spółdzielczy w Łapach od dnia 1 lipca 2011 roku jest zrzeszony w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. z siedzibą w Warszawie, ul. Grzybowska 81.

W dniu 31 grudnia 2015 roku Bank przystąpił do Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

II. Zasady zarządzania ryzykiem istotnym – art. 435 Rozporządzenia CRR.

1. Cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, uznanymi przez Bank za istotne.

Każda aktywność podejmowana przez Bank Spółdzielczy w Łapach, zwany dalej Bankiem związana jest z ryzykiem, wynikającym między innymi ze zmian w otoczeniu regulacyjnym, gospodarczym, demograficznym, politycznym itp. Ostrożnościowe podejmowanie ryzyka, oznacza utrzymywanie racjonalnej równowagi pomiędzy prowadzeniem działalności przychodowej i kontrolowaniem ryzyka.

W Banku funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, wyznaczone komórki organizacyjne i pracownicy.

Z uwagi na charakter i zakres prowadzonej działalności, najbardziej znaczącym rodzajem ryzyka występującym w Banku Spółdzielczym w Łapach jest **ryzyko kredytowe** w tym ryzyko koncentracji, ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz detalicznych ekspozycji kredytowych.

Jednocześnie w Banku występują inne istotne ryzyka, które Bank identyfikuje w procesie przeglądu zarządczego szacowania kapitału wewnętrznego (ICAAP):

- *ryzyko płynności,*
- *ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,*
- *ryzyko walutowe,*
- *ryzyko operacyjne,*
- *ryzyko kapitałowe.*

Podstawowe zasady zarządzania poszczególnymi ryzykami reguluje Strategia oraz zatwierdzone przez Zarząd Banku polityki, instrukcje i regulaminy obejmujące obszary ryzyka, które Bank uznał za istotne.

Cele definiujące apetyt na ryzyko mają charakter wskaźników ilościowych, w tym limitów wewnętrznych, a także założeń dotyczących zasad zarządzania ryzykiem o charakterze jakościowym.

Cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka Bank zawarł w opracowanej przez Zarząd i przyjętej przez Radę Nadzorczą Strategii.

Bank zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe, posiada system zarządzania na który składa się system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej oraz odpowiednia polityka wynagrodzeń.

2. Opis procesów zarządzania istniejącymi rodzajami ryzyka.

Proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka obejmuje:

1. Gromadzenie informacji dotyczących ryzyka.
2. Ograniczanie ryzyka, powstającego w działalności Banku do akceptowanego poziomu.
3. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń.
4. Ograniczanie lub eliminowanie negatywnych skutków ryzyka.

W Banku Spółdzielczym w Łapach w 2016 r. w procesie identyfikacji ryzyk zidentyfikowano następujące rodzaje ryzyk w prowadzonej działalności:

2.1. Ryzyko kredytowe

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego oraz portfela inwestycji finansowych, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) przeprowadzanie bezpiecznych inwestycji finansowych,
- 3) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 4) działania organizacyjno-proceduralne.

Ryzyko kredytowe Banku należy rozpatrywać w dwóch aspektach:

- a) ryzyka pojedynczej transakcji,
- b) ryzyka łącznego portfela kredytowego.

Ryzyko pojedynczej transakcji zależy od wysokości możliwej straty i prawdopodobieństwa jej wystąpienia.

Ryzyko łączne portfela kredytowego zależne jest od wysokości pojedynczych kredytów, prawdopodobieństwa ich niespłacenia i współzależności między poszczególnymi kredytami lub kredytobiorcami. Im mniejsza jest ta wzajemna zależność (koncentracja) tym mniejsze jest ryzyko wystąpienia sytuacji, w której czynniki powodujące niespłacenie jednego kredytu będą również wpływały na niespłacenie innych, zwiększając w ten sposób łączne ryzyko kredytowe. Metodą zabezpieczenia się przed nadmiernym ryzykiem w działalności kredytowej jest odpowiednio prowadzone zarządzanie ryzykiem zarówno w odniesieniu do pojedynczego kredytu, jak i łącznego zaangażowania kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczego kredytu polega na:

- 1) badaniu wiarygodności i zdolności kredytowej przed udzieleniem kredytu, w oparciu o zweryfikowane pod względem wiarygodności dokumenty, dostarczane przez klientów,
- 2) wykorzystaniu w ocenie zdolności kredytowej i zabezpieczeń dostępnych baz danych,
- 3) prawidłowym zabezpieczaniu zwrotności ekspozycji kredytowych, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku, gwarantującym zwrotność kredytów,
- 4) bieżącym monitoringiem zabezpieczeń kredytowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń hipotecznych w całym okresie kredytowania,
- 5) dokonywaniu okresowych przeglądów ekspozycji kredytowych oraz tworzeniu rezerw celowych,
- 6) prawidłowym prowadzeniu windykacji i nadzoru nad trudnymi kredytami,
- 7) kontroli działalności kredytowej.

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej obejmują procedury, praktyki, mechanizmy kontroli wewnętrznej składające się na metodykę oceny ryzyka kredytowego przed udzieleniem kredytu oraz w trakcie trwania umowy kredytowej.

Stosowane w Banku metodyki oceny zdolności kredytowej określają regulaminy, instrukcje, procedury oraz inne regulacje kredytowe zapewniające standaryzację świadczonych usług oraz ograniczające ryzyko kredytowe.

W Banku prowadzony jest systematyczny monitoring sytuacji ekonomicznej kredytobiorców oraz zabezpieczeń, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami Banku.

Bank dokonuje wyceny i aktualizacji aktywów i zobowiązań pozabilansowych oraz tworzy rezerwy na ryzyko związane z działalnością banku zgodnie z obowiązującymi ustawami i rozporządzeniami oraz z „Instrukcją monitoringu ekspozycji kredytowych i zabezpieczeń oraz klasyfikacji i tworzenia rezerw celowych w Banku Spółdzielczym w Łapach” obowiązującymi w Banku.

Zasady bezpiecznego zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego Banku obejmują działania polegające na:

- 1) dywersyfikacji ryzyka poprzez stosowanie limitów koncentracji,
- 2) stosowanie limitów dotyczących rodzajów kredytów,
- 3) analizie ryzyka ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie,
- 4) badaniu ekspozycji zagrożonych,
- 5) przedsięwzięciach organizacyjno- kadrowych.

Podstawowa analiza ryzyka kredytowego jest przeprowadzana co najmniej raz w miesiącu, po zakończeniu miesiąca wraz z analizą ogólnego poziomu ryzyka, w odniesieniu do realizacji planu podstawowych wskaźników charakteryzujących ryzyko. Miesięcznej analizie poddawane są w szczególności takie elementy jak: struktura portfela kredytowego, struktura i dynamika kredytów zagrożonych, wynik z tytułu rezerw celowych.

W Banku dokonuje się pomiaru i oceny ryzyka portfela kredytowego w cyklach kwartalnych, na podstawie raportów sporządzonych przez stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz. Raporty dotyczące: koncentracji branżowej, adekwatności kapitałowej, ekspozycji przeterminowanych, koncentracji zabezpieczeń, kredytów zabezpieczonych hipotecznie, analizę detalicznych ekspozycji zawierają zastawienia liczbowe oraz ich interpretację z rekomendacją dalszych działań. Analiza kwartalna opracowywana jest i przedkładana Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku, zgodnie z obowiązującą „Instrukcją sporządzania informacji zarządczej w BS w Łapach”.

Dane analityczne stanowiące źródło analizy ryzyka portfela kredytowego pobierane są z systemu operacyjnego. Każdorazowo po zaimportowaniu danych do systemu informatycznego i wygenerowaniu raportów, przeprowadzana jest kontrola ich zgodności ze sprawozdawczością Banku za analizowany okres oraz kontrola spójności z poprzednimi okresami sprawozdawczymi.

Badanie ryzyka łącznego portfela kredytowego Banku obejmuje:

- 1) analizę ilościową i wartościową portfela,
- 2) analizę wskaźnikową,
- 3) ocenę realizacji limitów koncentracji,
- 4) analizę jakościową portfela,
- 5) analizę wrażliwości na wystąpienie sytuacji skrajnej.

W celu dywersyfikacji ryzyka kredytowego Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające jego poziom. Przyjęte rodzaje limitów wewnętrznych oraz ich wysokość zatwierdza Zarząd Banku na podstawie propozycji stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz. Wysokość limitów jest dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą ogólnego poziomu ryzyka, zatwierdzonego w strategiach, politykach oraz planie ekonomiczno-finansowym. Wysokość limitów koncentracji jest weryfikowana co najmniej raz w roku w trakcie przeglądu zarządczego procedur w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym. Limity określające jednostkowe zaangażowanie danego klienta są monitorowane w momencie udzielania kredytu aż do jego spłaty.

Każdy przypadek lub możliwość przekroczenia limitów jednostkowych jest sygnalizowany Członkowi Zarządu, a następnie Prezesowi Zarządu nadzorującemu ryzyko kredytowe.

Informacje ilościowe w zakresie ryzyka kredytowego

Według stanu na dzień sprawozdawczy Bank stosował definicje należności przeterminowanych, zagrożonych oraz metody ustalania korekt wartości i rezerw w oparciu o zapisy Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie klasyfikacji ekspozycji kredytowych oraz tworzenia rezerw na ryzyko kredytowe.

Bank w swoich analizach nie uwzględnia ryzyka geograficznego, ponieważ Bank funkcjonuje na terenie jednego obszaru geograficznego, określonego w Statucie Banku, zatwierdzonego przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Struktura należności Banku w podziale na kategorie /bez odsetek/

Podmiot:	31.12.2016 r.		31.12.2015 r.	
	Kwota (w zł):	Wsk. struktury (w %):	Kwota (w zł)	Wsk. struktury (w %)
Sektor finansowy, w tym:	18.372.903,56	24,60	19.129.302,15	24,82
W tym należności normalne:	18.372.903,56		19.129.302,15	
W tym lokaty	7.572.549,71		17.912.320,88	
Sektor niefinansowy, w tym	56.304.902,14	75,39	57.917.809,59	75,16
Kredyty w sytuacji normalnej	56.304.902,14		57.917.809,59	
Kredyty nieregularne				
Poniżej standardu				

Wątpliwe				
Stracone				
Sektor budżetowy, w tym:	7.872,54	0,01	10.311,42	0,02
Kredyty w sytuacji normalnej	7.872,54		10.311,42	
Poniżej standardu				
Należności ogółem:	74.685.678,24	100,00	77.057.423,16	100,00

Struktura zaangażowania Banku w poszczególne branże na dzień 31.12.2016r. oraz 31.12.2015 r.

Sektor gospodarki:	zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe na 31.12.2016 r.	udział w obliżu kredytowym i pozabilansie na 31.12.2016 r.	zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe na 31.12.2015 r.	udział w obliżu kredytowym i pozabilansie na 31.12.2015 r.
1	2	3	4	5
Rolnictwo	45.633	74,63	47.951	75,39
Handel	3.129	5,12	3.105	4,89
Transport	591	0,97	581	0,91
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6.191	10,13	6.107	9,60
Pozostała	617	1,01	900	1,41
Osoby fizyczne	4.975	8,14	4.961	7,80
Razem:	61.136	100%	63.605	100%

Wszystkie ekspozycje kredytowe bilansowe i pozabilansowe na datę 31-12-2016r. zakwalifikowane są do należności normalnych. Należności z odroczonym terminem zapłaty - nie wystąpiły. Należności przeterminowane i należności sporne, na które nie utworzono rezerw celowych lub nie dokonano odpisu aktualizującego - nie wystąpiły. Informacja o kredytach, od których bank nie nalicza odsetek – nie wystąpiły.

2.2. Ryzyko płynności

Celem strategicznym w zakresie zarządzania płynnością jest:

1. Zapewnienie finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, bez konieczności poniesienia straty.
2. Zapewnienie utrzymania płynności bieżącej, krótkoterminowej, średnioterminowej oraz długoterminowej dostosowanej do rozmiarów i rodzaju działalności, w sposób zapewniający wykonanie wszystkich zobowiązań pieniężnych zgodnie z terminami ich płatności.
3. Minimalizowanie ryzyka przekroczenia zdefiniowanych w Banku limitów płynności.
4. Monitorowanie sytuacji płynnościowej Banku pod kątem wystąpienia sytuacji awaryjnej powodującej konieczność uruchomienia planu awaryjnego utrzymania płynności.
5. Minimalizowanie ryzyka utraty płynności przez Bank w przyszłości.
6. Optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.
7. Utrzymywanie nadzorczych miar płynności na bezpiecznym poziomie. Bank, pomimo działania w systemie ochrony wylicza i utrzymuje zarówno krajowe miary nadzorcze, jak i unijne na wymaganym poziomie w ujęciu indywidualnym.

Bank zarządza płynnością:

1. Bieżącą w tym dzienną i śróddzienną tj. aktywnie zarządza środkami na rachunku bieżącym, lokując nadwyżki głównie w Banku Zrzeszającym oraz w bezpieczne papiery wartościowe Narodowego Banku Polskiego, zarządza gotówką poprzez ustalanie limitów kasowych.
2. Płynnością krótko i średnioterminową poprzez niezależną ocenę wskaźników płynności, wyznaczanie i monitorowanie limitów płynnościowych oraz przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

3. Płynnością długoterminową poprzez badanie stabilności bazy depozytowej oraz ustalanie limitów koncentracji aktywów i pasywów.

Głównym źródłem finansowania aktywów o długim terminie zapadalności są depozyty stabilne (obliczone na podstawie wskaźników osadu), stanowiące pewne źródło finansowania długoterminowego aktywów oraz fundusze własne Banku. Limity ostrożnościowe dotyczące finansowania długoterminowego, ograniczają znaczne zaangażowanie się Banku w tego typu aktywa.

W celu kształtowania odpowiedniej struktury aktywów i pasywów Bank prowadzi aktywną politykę stóp procentowych.

Informacje ilościowe w zakresie zarządzania ryzykiem płynności:

1. Normy płynności oraz inne regulacyjne normy dopuszczalnego ryzyka w działalności banków obowiązujące w danej jurysdykcji:

Lp.	Norma płynności:	Wartość na dzień 31.12.2016r.
1	M1	0,40
2	M2	3,67
3	M3	-
4	M4	-
5	LCR	6,69

2. Rozmiar i skład nadwyżki płynności banku.

<i>Nadwyżka płynności</i>	41.411
<i>kasa</i>	1.694
<i>środki na rachunku bieżącym w BPS</i>	21
<i>lokaty terminowe</i>	8.880
<i>Bony pieniężne NBP</i>	23.244
<i>depozyt obowiązkowy</i>	7.572

3. Lukę płynności zawierającą kilka najbliższych przedziałów dla pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz otrzymane na tej podstawie skumulowane luki płynności:

Urealniona luka i skumulowana luka płynności dla przedziałów do 6 m-cy z uwzględnieniem pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz wskaźniki luki płynności .

Lp	Przedział płynności	Luka	Luka skumulowana	Wskaźnik płynności	Wskaźnik płynności skumulowany
1	a'vista	-339	-339	0,97	0,97
2	od 1 dnia do 7 dni	30317	29978	57,18	3,34
3	od 7 dni do 1 m-ca	-120	28858	0,89	3,14
4	od 1 m-ca do 3 m-cy	1499	31357	4,55	3,18
5	od 3 m-cy do 6 m-cy	1800	33157	2,57	3,14

4. W przypadku zrzeszonych Banków Spółdzielczych oraz Banku Zrzeszającego, dodatkowe zabezpieczenie płynności w ramach zrzeszenia:

Lp.	Dodatkowe zabezpieczenie płynności w ramach zrzeszenia	Wartość na dzień 31.12.2015r.
1	Wpłata na fundusz wsparcia płynności (IPS) – Depozyt obowiązkowy	7.572
2	Przyznany limit płynnościowy przyznany przez Bank Zrzeszający (SGB / BPS)	2.000
3	Fundusz pomocowy (tylko w BPS)	120
4	Inne	---

2.3. Ryzyko stopy procentowej

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest:

1. Minimalizowanie ryzyka związanego z możliwością wystąpienia niekorzystnych zmian rynkowych stóp procentowych i negatywnym wpływem tych zmian na sytuację finansową Banku.
2. Zidentyfikowanie podstawowych zagrożeń związanych z ryzykiem stopy procentowej, z jednoczesnym zastosowaniem odpowiednich metod zarządzania tym ryzykiem, mających na celu eliminację zagrożeń nierównomiernej reakcji różnych pozycji bilansowych na zmiany stóp procentowych, a przez to na różny poziom zmian przychodów i kosztów, co w konsekwencji ma pozwolić utrzymać zdolność do wywiązywania się w sposób optymalny z bieżących i przyszłych zobowiązań bilansowych, jak i pozabilansowych, przy zapewnieniu pożądanego wyniku finansowego oraz realnej wartości posiadanych kapitałów.

Realizacja strategii Banku w zakresie zarządzania ryzykiem stopy procentowej oparta jest m.in. na następujących zasadach:

- 1) do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank stosuje metodę luki stopy procentowej,
- 2) do oceny tego ryzyka Bank może dodatkowo wykorzystywać również inne metody, np. badania symulacyjne wpływu zmian stóp procentowych na przychody odsetkowe, koszty odsetkowe i w konsekwencji na zmiany wyniku odsetkowego,
- 3) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu ryzykiem przeszacowania, ryzykiem bazowym, na kontroli ryzyka opcji klienta oraz na analizie zmian w zakresie krzywej dochodowości (ryzyko krzywej dochodowości) i ewentualnego wpływu tych zmian na wynik odsetkowy,
- 4) Bank ogranicza poziom ryzyka stopy procentowej poprzez stosowanie systemu limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych.

Zasady zarządzania ryzykiem stopy procentowej są opisane w Instrukcji zarządzania ryzykiem stopy procentowej, stanowiącej załącznik do niniejszej informacji.

Podstawowym elementem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest określenie struktury aktywów i pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych. Zestawienie takie wg stanu na 31 grudnia 2016 roku przedstawia poniższa tabela:

	AKTYWA	Udział %	PASYWA	Udział %
Łącznie	97.756	100	89.167	100
Wg stałej stopy %	32.021	32,80	476	0,50
Wg zmiennej stopy %	65.735	67,20	86.229	96,70

Jak widać z powyższej tabeli aktywa oprocentowane na koniec IV kwartału 2016 roku wynoszą 97.756 tys. zł, natomiast pasywa 89.167 tys. zł. Nadwyżka aktywów nad pasywami oprocentowanymi wynosi 8.589 tys. zł, co daje wskaźnik relacji aktywów do pasywów na poziomie 109,63%.

Na podstawie przeprowadzonej analizy na koniec roku 2016 stwierdza się, że ryzyko stopy procentowej utrzymywało się w ramach przyjętych limitów. Kredyty i lokaty w naszym Banku są oprocentowane korzystnie w porównaniu z oprocentowaniem w innych konkurencyjnych bankach. Bank nie tworzy kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyka stopy procentowej.

Wartość aktywów i zobowiązań, w tym również pozabilansowych wrażliwych na zmianę stóp procentowych w poszczególnych terminach przeszacowania.

Wyszczególnienie:	Terminy przeszacowania								
	razem	1 dzień	2-30 dni	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	1-2 lat	2-5lat	powyżej 5 lat
Aktywa wrażliwe na zmianę oprocentowania	97.756	57.525	31.606	8.068	76	133	198	143	7
Pasywa wrażliwe na zmianę oprocentowania	86.705	19.559	78	66.964	104	0	0	0	0

2.4. Ryzyko walutowe

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie skutków narażenia Banku oraz Klientów na nieoczekiwane zmiany kursów walut.

Cel ten jest realizowany w oparciu o poniższe cele pośrednie:

1. Zarządzanie ryzykiem walutowym polega m.in. na zawieraniu transakcji o takiej strukturze oraz warunkach, które w najbardziej efektywny sposób zabezpieczają Bank przed potencjalnymi stratami z tytułu zmian kursów walutowych minimalizując związane z nim ryzyko.
2. Podstawowym celem Banku jest utrzymywanie pozycji walutowej całkowitej w wysokości nie przekraczającej 2% funduszy własnych.
3. Strategią Banku jest prowadzenie konserwatywnej polityki w zakresie ryzyka walutowego, tzn. kształtowanie pozycji w granicach nie wiążących się z koniecznością utrzymywania wymogu kapitałowego, zgodnie z Rozporządzenie 575/2013 UE. Należy podkreślić, że takie podejście nie ogranicza w żaden sposób rozwoju wolumenu transakcji walutowych oferowanych klientom Banku.
4. Bank przykładą szczególną uwagę do rozwoju operacji z klientami i prowadzi ciągle prace nad rozszerzeniem zakresu i udoskonaleniem oferty produktów i usług. Działania swoje opiera w szczególności na uelastycznieniu oferty produktowej, pozwalającej na lepsze zaspokojenie indywidualnych potrzeb klientów adekwatnie do sytuacji rynkowej.
5. W ramach stosowanej polityki ograniczania ryzyka Bank dąży do utrzymywania maksymalnie zrównoważonej pozycji walutowej.
6. Poziom ryzyka walutowego w działalności Banku z tytułu ryzyka kursowego ograniczony jest poprzez limity maksymalnej pozycji walutowej (w tym limity pozycji dla poszczególnych walut) .
7. Wszystkie limity z zakresu ryzyka walutowego uchwała Zarząd Banku.
8. Monitoring wykorzystania limitów w zakresie ryzyka walutowego realizowany jest przez stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz, z zachowaniem niezależności oceny ryzyka od działalności, która to ryzyko generuje.
9. Pomiar ryzyka walutowego dokonywany jest codziennie. Do wyliczenia ryzyka walutowego wyznaczone są pozycje walutowe dla poszczególnych walut oraz pozycja całkowita dla wszystkich walut łącznie, przeliczone na PLN po kursie średnim NBP. Wyliczenia pozycji dokonywane są zgodnie z

obowiązującymi wytycznymi Prezesa Narodowego Banku Polskiego oraz Komisji Nadzoru Finansowego.

10. Bank zakłada, że skala działalności walutowej będzie nie znacząca, tj. udział obrotów walutowych w obrotach ogółem Banku nie przekroczy 5%.

2.5. Ryzyko operacyjne

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym jest:

1. Utrzymanie narażenia Banku na wystąpienie strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego na akceptowalnym przez Zarząd i Radę Nadzorczą, bezpiecznym dla działania i rozwoju poziomie.
2. Optymalizacja efektywności gospodarowania poprzez zapobieganie i minimalizowanie strat operacyjnych oraz wyeliminowanie przyczyn ich powstawania, racjonalizacja kosztów, jak również zwiększenie szybkości oraz adekwatności reakcji Banku na zdarzenia niezależne od jego działań.
3. Wdrożenie efektywnej struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym określenie ról i odpowiedzialności w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgłaszania, rejestrowania i analizowania zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz wprowadzania działań zabezpieczających.

Cele szczegółowe to:

1. zapewnienie świadomości występowania ryzyka operacyjnego obciążającego Bank na wszystkich szczeblach zarządzania,
2. wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku,
3. zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka,
4. ochrona informacji poprzez wdrożenie metod ochrony danych osobowych w oparciu o zapisy ustawy o ochronie danych osobowych oraz zapewnienia bezpieczeństwa systemów informatycznych i informacji, zgodnie z zapisami Rekomendacji „D”,
5. zapewnienie skutecznego systemu przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu środków pochodzących z nielegalnych źródeł oraz przeciwdziałaniu terroryzmu.

Zakładany wzrost skali działalności stanowi jednocześnie wzrost ekspozycji Banku na ryzyko operacyjne. W związku z powyższym istotnym jest zwiększenie efektywności procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, m.in. poprzez wzmocnienie mechanizmów kontrolnych, w celu ograniczenia możliwości wystąpienia zdarzeń operacyjnych, generujących straty.

Celem strategicznym w zakresie systemów informatycznych i ich bezpieczeństwa, jako istotnego elementu ryzyka operacyjnego, jest:

- 1) bieżące dostosowywanie systemu do wymogów prawa,
- 2) wprowadzanie nowych produktów,
- 3) wprowadzanie nowych wersji oprogramowania, w tym oprogramowania wspomagającego zarządzanie ryzykiem, a także programów służących bezpieczeństwu sieci i systemów informatycznych,
- 4) monitorowanie zgodności z zaleceniami Rekomendacji D.

Monitorowanie ryzyka operacyjnego zapewnia zachowanie odpowiedniego poziomu ryzyka poprzez podejmowanie odpowiednich działań minimalizujących to ryzyko i odpowiednio szybką reakcję na pojawiające się incydenty ryzyka operacyjnego. Rejestracji podlegają zdarzenia, które faktycznie miały miejsce. Gromadzenie informacji na temat zdarzeń generujących ryzyko operacyjne oparte jest na systematycznym wyszukiwaniu i zbieraniu danych o przyczynach ewentualnych strat, częstotliwości ich występowania oraz poziomie strat w skali całego banku. Pomiarowi podlegają zarówno straty finansowe jak i nie finansowe. W analizowanym roku Bank nie poniósł żadnych strat z tytułu ryzyka operacyjnego.

Rodzaj zdarzenia	Bankowość komercyjna	Bankowość detaliczna	Płatności i rozliczenia
1. Oszustwa wewnętrzne	0	0	0
2. Oszustwa zewnętrzne	0	0	0
3. Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	0	0	0
4. Klienci, produkty i praktyki operacyjne	0	0	0
5. Szkody związane z aktywami rzeczowymi	0	0	0
6. Zakłócenia działalności banku i awarie systemów	0	0	0
7. Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	0	0	0
Razem koszty Ryzyka operacyjnego			

2.6. Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności jest to ryzyko rozumiane jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów postępowania.

Celem bezpośrednim zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczenie strat finansowych i niefinansowych, spowodowanych brakiem zgodności przepisów wewnętrznych Banku z regulacjami zewnętrznymi lub nie przestrzeganiem wewnętrznych regulacji bankowych. Celem pośrednim jest ograniczanie występowania ryzyka prawnego oraz ryzyka operacyjnego, stanowiących podstawę występowania ryzyka braku zgodności.

3. Organizacja zarządzania ryzykiem.

W procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczą następujące organy, jednostki i komórki organizacyjne:

1. Rada Nadzorcza,
2. Zarząd,
3. Komitet kredytowy,
4. Stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz,
5. Stanowisko ds. zgodności,
6. Audyt wewnętrzny, realizowany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS,
7. Pozostali pracownicy Banku.

Bank zapewnia niezależność działalności operacyjnej, która generuje ryzyko od niezależnej oceny ryzyka, przeprowadzanej przez stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz.

System kontroli ryzyka stanowi znaczący element systemu zarządzania bankiem i obejmuje:

1. Adekwatny proces identyfikacji i oceny poszczególnych rodzajów ryzyka.
2. Strategie, polityki, procedury i plany.
3. Adekwatne systemy informacji zarządczej.
4. Proces regularnego przeglądu i oceny działania Banku z zasadami polityki/strategii oraz procedurami.

4. Opis systemu informacji zarządczej.

Wprowadzony w Banku System Informacji Zarządczej, zwany dalej SIZ, opiera się na następujących założeniach:

- 1) informacje będące przedmiotem raportowania w ramach SIZ pozwalają na pełną ocenę działalności Banku przez odpowiednie organy statutowe,

- 2) Zarząd określa kluczowe obszary polityki zarządzania ryzykami, ze szczególnym uwzględnieniem polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, które będą podlegać bezpośredniej kontroli Zarządu,
- 3) uwzględniając założenia zawarte w pkt. 1, powyższe informacje powinny pozwolić na dokonanie odrębnej oceny każdej jednostki i stanowiska organizacyjnego Banku oraz wszystkich istotnych obszarów działania Banku,
- 4) przyjmuje się, że nadzór nad funkcjonowaniem SIZ sprawuje Zarząd, który ponosi również odpowiedzialność za jego prawidłowe funkcjonowanie,
- 5) w przyjętym systemie informacje zarządcze przekazywane są w sposób rzetelny i przejrzysty,
- 6) jakość informacji jest oceniana przez Zarząd Banku w oparciu min. o badania biegłego rewidenta, wyniki kontroli wewnętrznej oraz kontroli zewnętrznych,
- 7) system informacji zarządczej podlega badaniu w ramach audytu wewnętrznego.

W ramach SIZ wyróżnia się następujące rodzaje informacji:

- 1) o charakterze strategicznym dla Banku,
- 2) dotyczące realizacji celów strategicznych i polityk Banku w zakresie zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej,
- 3) dotyczące monitorowania poziomu poszczególnych rodzajów ryzyka,
- 4) ocena adekwatności kapitałowej,
- 5) dotyczące oceny sytuacji ekonomiczno – finansowej Banku (ryzyko biznesowe), uwzględniającej:
  - a) wykonanie planu ekonomiczno-finansowego,
  - b) strukturę aktywów, pasywów i zobowiązań pozabilansowych,
  - c) strukturę przychodów i kosztów,
  - d) wyniki osiągnięte na każdym poziomie rachunku zysków i strat,
  - e) uzyskanie wskaźniki ekonomiczne, określające akceptowalny poziom ryzyka.
- 6) realizacji zadań wynikających w regulacji zewnętrznych, w tym rekomendacji nadzorczych,
- 7) dotyczące realizacji kontroli wewnętrznej i audytu Banku.

W realizacji systemu informacji zarządczej uczestniczą następujące organy statutowe i stanowiska organizacyjne Banku:

- 1) Rada Nadzorcza,
- 2) Zarząd,
- 3) Stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz,
- 4) Stanowisko sprawozdawczości,
- 5) Stanowisko finansowo-księgowo,
- 6) Administrator Danych – AD,
- 7) Stanowisko ds. zgodności,
- 8) Administrator Systemów Informatycznych - ASI.

Bieżącą analizę poziomu ryzyka bankowego dokonuje stanowisko ds. zarządzania ryzykami i analiz.

Opracowane analizy dotyczące poszczególnych rodzajów ryzyka oraz adekwatności kapitałowej, przekazywane są Zarządowi według poniższych zasad:

- 1) Miesięcznie Zarząd otrzymuje skróconą informację na temat ogólnego poziomu ryzyka (analiza wskaźników ogólnego poziomu ryzyka) minimalnego współczynnika kapitału oraz sytuacji ekonomiczno-finansowej Banku.
- 2) W cyklach kwartalnych Zarząd otrzymuje analizę ryzyka: kredytowego, inwestycji finansowych, operacyjnego, płynności i stopy procentowej oraz walutowe w terminie do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczą ww. analizy.
- 3) W zakresie ryzyka braku zgodności - analiza zostaje przekazana Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej raz w roku w terminie do 25 dnia stycznia.
- 4) W zakresie adekwatności kapitałowej informacja dla Zarządu przekazywana jest do 25 dnia miesiąca następującego po kwartale, którego dotyczy.
- 5) Raz w roku do 25 stycznia – weryfikacja przyjętych procedur w zakresie zarządzania ryzykami oraz adekwatnością kapitałową, w tym limitów, testów warunków skrajnych, planów awaryjnych itp.

Zarząd, uwzględniając dane uzyskiwane ze stanowisk organizacyjnych składa Radzie Nadzorczej sprawozdanie w zakresie poziomu każdego rodzaju ryzyka występującego w Banku oraz adekwatności kapitałowej.

III. Informacje wymagane przez Rekomendację „P” .

1. Bank zawarł w Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności, która stanowi załącznik do niniejszej Informacji, informacje dotyczące:
  - a) aspektów ryzyka płynności, na które bank jest narażony i które monitoruje,
  - b) dywersyfikacji źródeł finansowania banku,
  - c) innych technik wykorzystywanych do ograniczania ryzyka płynności,
  - d) wymogów dotyczących dodatkowego zabezpieczenia na wypadek obniżenia oceny kredytowej banku,
  - e) pojęcia stosowane w procesie mierzenia pozycji płynnościowej i ryzyka płynności, łącznie z dodatkowymi wskaźnikami, dla których bank nie ujawnia danych,
  - f) wyjaśnienia, w jaki sposób ryzyko płynności rynku (produktu) jest odzwierciedlone w systemie zarządzania płynnością płatniczą banku,
  - g) wyjaśnienia, jak są wykorzystywane testy warunków skrajnych,
  - h) opisu modelowanych scenariuszy testów warunków skrajnych,
  - i) wskazania, czy i w jakim stopniu plan awaryjny płynności uwzględnia wyniki testów warunków skrajnych,

Z kolei informacje dotyczące:

- a) działalności w zakresie pozyskiwania finansowania,
- b) stopnia, w jakim funkcje skarbowe oraz zarządzanie ryzykiem płynności są scentralizowane bądź zdecentralizowane,
- c) w przypadku zrzeszonego Banku Spółdzielczego, funkcjonowania w ramach zrzeszenia,
- d) politykę banku w zakresie utrzymywania rezerw płynności,
- e) ograniczenia regulacyjne w zakresie transferu płynności w obrębie jednostek grupy lub, w przypadku zrzeszonych banków spółdzielczych i banku zrzeszającego, w obrębie zrzeszenia.

Bank zawarł w Polityce zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Łapach, która stanowi załącznik do niniejszej Informacji.

2. Częstotliwość i rodzaj wewnętrznej sprawozdawczości w zakresie płynności – określa Instrukcja Sporządzania Informacji Zarządczej, która stanowi załącznik do niniejszej Informacji.
3. Informacje ilościowe w zakresie zarządzania ryzykiem płynności podano w rozdziale II pkt.2.2.

IV. Opis systemu kontroli.

Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest zgodny z zapisami art. 9c Ustawy Prawo bankowe i składa się z podstawowych elementów:

1. Funkcji kontroli sprawowanej przez wszystkich pracowników w ramach tzw. kontroli bieżącej z wykorzystaniem mechanizmów kontroli wewnętrznej wbudowanej w procedury, produkty oraz w system informatyczny. W ramach kontroli bieżącej w Banku wdrożono mechanizmy „dual control” zawarte w zasadach dotyczących kolegalności podejmowania istotnych decyzji, akceptowania dokumentów i transakcji „na drugą rękę”. Kontrola następną jest realizowana w oparciu o zatwierdzone przez Zarząd Banku plany kontroli wewnętrznej.
2. Kontroli instytucjonalnej (następczej) sprawowanej przez wyznaczonych pracowników oraz odpowiednie komórki Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. na podstawie odrębnie zawartych umów.
3. Funkcji komórki ds. zgodności – której zadania realizuje stanowisko ds. zgodności, mające za zadanie zapobieganie występowaniu skutków nie przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów zachowania.

4. Audytu wewnętrznego, którego zadania Bank powierzył na podstawie umowy systemu ochrony Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej sprawuje Rada Nadzorcza, a odpowiedzialność za funkcjonowanie systemu kontroli wewnętrznej ponosi Prezes Zarządu.

W Banku działa system kontroli wewnętrznej, którego celem jest wspomaganie procesów decyzyjnych, przyczyniających się do zapewnienia:

- 1) skuteczności i wydajności działania Banku,
- 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej, nadzorczej oraz informacji zarządczej,
- 3) zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi,
- 4) bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego i informacji.

Kontrola wewnętrzna w Banku wykonywana jest w sposób niezależny, obiektywny, odpowiedzialny. Poprzez niezależność kontroli wewnętrznej rozumieć należy warunki działania kontroli wewnętrznej dające gwarancję, że kontrolujący bez żadnych zewnętrznych nacisków przeprowadza kontrolę według ustalonych metod, dokonuje oceny skuteczności procedur i regulaminów oraz sporządza dokumentację pokontrolną. Niezależność umożliwia bezstronny i niedwuznaczny osąd działalności poddanej kontroli.

Obiektywność kontroli rozumiana jest jako niezależna od czynników pozamerytorycznych ocena dokonywana przez kontrolujących, co oznacza, że kontrolujący nie mogą być stronniczy i nie mogą uzależniać swojej opinii od kwestii kontrolowanego tematu od opinii innych.

Odpowiedzialność kontroli wewnętrznej oznacza dokonywanie prawidłowej oceny, adekwatności, skuteczności oraz efektywności i jakości wewnętrznych systemów Banku, co oznacza prezentowanie w dokumentacji pokontrolnej sprawdzonych zadań, które wymagają podjęcia działań naprawczych, unikanie niedomówień i nieścisłości.

Rada Nadzorcza Banku zapewnia, aby kontrola wewnętrzna i audyt były sprawowane z zachowaniem zasad zapewniających unikanie konfliktów interesów, w tym z zachowaniem zasady, że osoby przeprowadzające kontrolę wewnętrzną i audyt nie powinny być powiązane personalnie z osobami kontrolowanymi.

Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest dostosowany do ogólnego profilu ryzyka tj., obejmuje w szczególności obszary obciążone wysokim ryzykiem.

Przez obszary generujące wysokie ryzyko należy rozumieć te obszary działania, gdzie istnieje potencjalne niebezpieczeństwo wystąpienia nieprawidłowości, które mogą wywołać niepożądane skutki finansowe lub negatywne zjawiska godzące w bezpieczeństwo i reputację funkcjonowania Banku. W szczególności do obszarów obciążonych wysokim ryzykiem w Banku zalicza się działalność kredytową, obsługę klienta, rozliczenia, działalność kasowo, zarządzanie bankiem.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank identyfikuje i ocenia ryzyko bankowe. Proces efektywnej oceny ryzyka obejmuje:

- 1) określenie rodzaju i poziomu ryzyka, na które narażony jest Bank,
- 2) wyznaczenie limitów i poziomu ryzyka oraz kontrola ich przestrzegania,
- 3) analizę czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą niekorzystnie wpłynąć na poziom ryzyka,
- 4) określenie możliwości Banku w ograniczaniu skutków zaistniałych zdarzeń podwyższających poziom ryzyka oraz w zapobieganiu wystąpieniu takich zdarzeń w przyszłości,
- 5) wskazanie, w jakim zakresie i z jaką częstotliwością Bank powinien kontrolować określone rodzaje ryzyka,
- 6) określenie, które elementy ryzyka podlegają ocenie jakościowej, a które ocenie ilościowej.

Czynności kontrolne stanowią integralną część codziennej działalności wszystkich pracowników banku oraz umożliwiają szybkie reakcje na zmieniające się warunki.

V. Fundusze własne.

Poziom funduszy własnych Banku powinien być dostosowany (adekwatny) do skali, złożoności i profilu ryzyka Banku.

Podstawowym celem strategicznym w zakresie adekwatności kapitałowej jest budowa odpowiednich funduszy własnych, zapewniających bezpieczeństwo zgromadzonych depozytów, przy osiągnięciu planowanego poziomu rentowności prowadzonej działalności.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) sukcesywne zwiększanie wysokości funduszy własnych,
- 2) zapewnienie odpowiedniej struktury funduszy własnych,
- 3) odpowiednie kształtowanie struktury bilansu Banku w celu utrzymania planowanego poziomu wymogów kapitałowych, dostosowanych do wymagań Rozporządzenia 575/2013 UE.
- 4) optymalne zarządzanie ryzykiem bankowym.

Poziom funduszy własnych:

1. Bank jest zobowiązany utrzymywać Kapitał założycielski w wysokości nie niższej niż równowartość 1 000 000 euro, przeliczonej według kursu średniego ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym.
2. Bank jest zobowiązany do utrzymywania sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:
  - 1) suma wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz wymogów kapitałowych z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe, powiększonych o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
  - 2) oszacowana przez bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka (kapitał wewnętrzny), powiększona o bufory kapitału (bezpieczeństwa i antycykliczny), z uwzględnieniem okresów przejściowych określonych w pakiecie CRD IV / CRR.
3. Bank jest zobowiązany do utrzymywania łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 13,25%, oraz współczynnika kapitału TIER 1 (T1) na poziomie nie niższym niż 10,25%.
4. W przypadku obniżenia łącznego wskaźnika kapitałowego poniżej poziomu 13,25%, Bank przeprowadza szczegółową analizę wymogów kapitałowych kształtujących poziom łącznego wskaźnika kapitałowego oraz podejmuje działania ograniczające poszczególne rodzaje ryzyka.
5. Bank jest zobowiązany do przeprowadzenia przeglądu i weryfikacji procesu szacowania i utrzymania kapitału wewnętrznego nie rzadziej niż raz do roku, w celu zapewnienia, że proces ten jest kompleksowy i odpowiedni do charakteru, skali i złożoności działalności.
6. Niezależnie od rocznych przeglądów, proces szacowania kapitału wewnętrznego jest odpowiednio dostosowywany w szczególności w sytuacji pojawienia się nowych rodzajów ryzyka, znaczących zmian w strategii i planach działania oraz środowisku zewnętrznym, w którym działa Bank.
7. Bank dostosowuje strategię i politykę budowy funduszy własnych do wymagań pakietu CRD IV / CRR. Bank spełnia normy kapitałowe określone w pakiecie CRD IV / CRR .
8. W celu utrzymania wskaźników kapitałowych na wymaganym poziomie Bank podejmuje następujące działania:
  - 1) zwiększa fundusz zasobowy z tytułu odpisu z zysku w kolejnych latach,
  - 2) analizuje zasady tworzenia wymogów kapitałowych,
  - 3) dokonuje zmiany struktury aktywów pod kątem wag ryzyka,
  - 4) dokonuje zmiany struktury aktywów na bardziej dochodowe,
  - 5) dokonuje sprzedaży części portfela kredytowego.

Ww. działania mają za zadanie osiągnięcie wskaźników kapitałowych zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą.

Budowa funduszy własnych:

1. Podstawowym źródłem budowy funduszy własnych jest wynik finansowy.
2. Wieloletni plan budowy funduszy własnych (cele kapitałowe, oczekiwana wielkość kapitałów, polityka dywidendowa) Bank ujmuje w zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Strategii działania, natomiast szczegółowe zamierzenia w tym zakresie ujęte są w Polityce kapitałowej.
3. Bank analizuje wpływ wystąpienia warunków skrajnych (spadek funduszy, wzrost wymogów kapitałowych) na wskaźnik kapitałowy i na podstawie tych analiz opracowuje i weryfikuje plany awaryjne w zakresie adekwatności kapitałowej.
4. Bank wykorzystuje testy warunków skrajnych do określania buforu kapitału w postaci nadwyżki ponad wymagalny minimalny wskaźnik kapitałowy oraz w postaci określonych w Polityce kapitałowej planów awaryjnych zwiększenia funduszy własnych.
5. Bank w rocznych planach finansowych oraz w planach perspektywicznych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez Bank funduszy własnych.
6. Strategia kształtowania funduszy własnych podlega analizie pod względem jej dostosowania do aktualnej sytuacji Banku po zakończeniu każdego roku kalendarzowego.
7. Wieloletni plan funduszy własnych zawarty jest w Strategii działania Banku.
8. Bank dąży do kształtowania zaangażowania kapitałowego w instytucjach finansowych i bankach w taki sposób, aby umniejszenie funduszy własnych banku z tego tytułu nie stanowiło zagrożenia dla bieżącej i przyszłej adekwatności kapitałowej banku.
9. W celu ograniczenia zagrożeń, o których mowa w ust. 4, w banku ustalane są odpowiednie limity dotyczące inwestycji kapitałowych w podmiotach finansowych.
10. Bank w planach finansowych uwzględnia gospodarkę funduszami własnymi banku, mającą na celu optymalizację wzrostu posiadanych przez bank funduszy własnych banku, które winny być dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania oraz wyliczeń dotyczących dodatkowych wymogów kapitałowych.

Wymogi kapitałowe:

1. Bank tworzy minimalne wymogi kapitałowe na ryzyka ujęte w Rozporządzeniu UE.
2. Bank analizuje inne istotne rodzaje ryzyka, na które tworzy dodatkowe wymogi kapitałowe.
3. W ramach polityki kapitałowej określone są limity alokacji kapitału z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, dostosowane do skali, złożoności i poziomu ryzyka występującego w Banku.
4. Analizie poddaje się przestrzeganie ww. limitów, a każde przekroczenie jest sygnalizowane Zarządowi i Radzie Nadzorczej wraz z informacjami na temat podjętych działań w celu uniknięcia takiej sytuacji w przyszłości.
5. Bank dokonuje okresowego przeglądu procesu szacowania wymogów wewnętrznych a wyniki przeglądu są prezentowane Zarządowi i Radzie Nadzorczej.
6. Ustalane przez Bank plany w zakresie kapitału wewnętrznego oraz poziomu wyznaczonego wewnętrznego wymogu kapitałowego są dostosowane do profilu ryzyka występującego realnie w Banku, z uwzględnieniem specyficznego charakteru jego działania.

Zarządzanie ryzykami:

1. W cyklach co najmniej rocznych Bank dokonuje weryfikacji istotności ryzyk, uwzględniając kryteria ilościowe i jakościowe.
2. Bank tworzy procedury zarządzania ryzykami istotnymi w Banku, zatwierdzone przez Zarząd Banku.
3. Procedury zawierają zapisy dotyczące przekształcania miar ryzyka na wymogi kapitałowe.
4. Bank podejmuje ryzyko odpowiednio do posiadanych funduszy własnych.

Długofalowe cele kapitałowe:

1. Realizacja celów kapitałowych odbywa się poprzez podejmowanie decyzji kapitałowych z zakresu struktury finansowania, podziału zysku.
2. Bank przyjmuje następujące długoterminowe cele kapitałowe:
  - 1) dąży do posiadania funduszy własnych banku zapewniających utrzymanie łącznego wskaźnika kapitałowego (TCR) na poziomie co najmniej 13,25%;
  - 2) przeznacza 100% wypracowanego zysku rocznego netto na zwiększenie funduszy własnych banku;
  - 3) Bank nie posiada znacznych pakietów udziałowych przekraczających 5% funduszu udziałowego;

- 4) dąży do uzyskania zaangażowania kapitałowego w akcje Banku Zrzeszającego na poziomie od minimum 7% do maksymalnie 12% uznanego kapitału Banku;

Fundusze własne stanowią znaczące źródło finansowania działalności Banku i są gwarancją jego rozwoju. Stanowią również zabezpieczenie w przypadku poniesienia straty przez Bank. Wartość funduszy własnych jest wyznacznikiem poziomu stabilności finansowej Banku, co przekłada się na stopień bezpieczeństwa prowadzonej działalności oraz zaufania klientów Banku.

Fundusze własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na fundusze podstawowe i fundusze uzupełniające. Fundusze podstawowe stanowią: fundusz udziałowy, fundusz zasobowy natomiast fundusz uzupełniający to fundusz z aktualizacji wyceny.

Fundusz udziałowy tworzony jest z wpłat udziałów członków Banku. Wartość nominalna jednego udziału wynosi 100 złotych. Fundusz zasobowy tworzony jest z wpłat wpisowego oraz z odpisów z zysku po opodatkowaniu. Fundusz udziałowy oraz fundusz zasobowy mogą być przeznaczone wyłącznie na pokrycie straty bilansowej Banku Spółdzielczego. Fundusz z aktualizacji wyceny obejmuje wartość aktualizacji rzeczowych aktywów trwałych i skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem wpływu podatku odroczonego.

Fundusze własne obliczone na dzień 31-12-2016 r. wyniosły 10.211.231 zł.

- co stanowi równowartość w EURO 2.308.144 €

Poziom funduszy własnych spełnia wymogi kapitałowe określone w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) oraz art. 128 ust.1 ustawy Prawo bankowe.

<i>Fundusze własne Banku</i>	Wartość w zł	Struktura w %
<i><u>Fundusze własne ogółem dla współczynnika wypłacalności</u></i>	<u>10.010.192</u>	<u>100%</u>
Kapitał Tier 1	10.010.192	100
Kapitał podstawowy Tier 1		
Skumulowane inne całkowite dochody	209.897	2,09
Kapitał rezerwowy	9.787.338	97,77
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego		
Fundusz udziałowy – amortyzowany zgodnie z zasadą praw nabytych	99.720	0,99
(-)Wartości niematerialne i prawne	-2.804	-0,02
(-)Strata za rok bieżący		
(-)Strata w trakcie zatwierdzania i z lat ubiegłych		
(-)Wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe w CET1		
(-)Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier 1	-83.959	-0,83
Kapitał dodatkowy Tier 1		
Kapitał Tier 2		

Bank zgodnie z obowiązującymi zasadami utrzymywał na koniec 2016r. kapitał uznany na odpowiednim poziomie pozwalającym pokryć sumę wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka. Fundusz Tier I ukształtował się na poziomie 10.010.192 zł.

W dniu 30 maja 2017 roku odbyło się Zebranie Przedstawicieli, w którym uczestniczyli, członkowie Rady Nadzorczej oraz Zarządu Banku Spółdzielczego w Łapach. Zebranie Przedstawicieli Banku Spółdzielczego w Łapach postanowiło całą kwotę zysku bilansowego netto za rok 2016 przeznaczyć na fundusz zasobowy Banku. Wyższe fundusze własne pozwalają na powiększanie aktywów, zwłaszcza obliża kredytów i obsługę kredytową większych podmiotów gospodarczych.

VI. Informacje w zakresie adekwatności kapitałowej.

1. Skrótowy opis metody stosowanej do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego w celu wsparcia bieżących i przyszłych działań.

Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku. Zasady adekwatności kapitałowej wymagają zarządzania funduszami Banku skorelowanego z faktycznym poziomem ryzyka występującym w działalności Banku. W kontekście struktury adekwatności kapitałowej wyodrębniono dwie kategorie funduszy własnych, tzn. kapitał regulacyjny i kapitał wewnętrzny. Kapitał regulacyjny stanowi sumę wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, operacyjnego, rynkowego oraz wymogów z tytułu przekroczenia limitów i naruszenia innych norm określonych w ustawie Prawo bankowe. Kapitał wewnętrzny ustalany przez bank ma na celu pokrycie wszystkich zidentyfikowanych materialnych rodzajów ryzyka w działalności. Wyznaczanie wymogów kapitałowych Banku na dzień 31.12.2016r. odbywało się zgodnie z przyjętą Uchwałą Zarządu Banku nr 12/2016 z dnia 18-02-2016r. „Instrukcją wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka oraz oceny adekwatności kapitałowej w Banku Spółdzielczym w Łapach”. W instrukcji zostały uwzględnione wymagania wynikające z Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku, w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

Minimalne wymogi kapitałowe w Banku, obliczane na podstawie Rozporządzenia UE obejmują:

- 1) łączna ekspozycja na ryzyko kredytowe, wyliczona metodą standardową (AwR), pomnożona przez 8%, zgodnie z zapisami Rozporządzenia 1423/2013 UE.,
- 2) wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego, rozumianego jako ryzyko walutowe (Rr), równe łącznej ekspozycji na ryzyko rynkowe, wyliczanej metodą de minimis,
- 3) wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitów znacznych pakietów akcji poza sektorem finansowym (o ile Bank nie pomniejsza funduszy własnych z tytułu przekroczenia limitów znacznych pakietów akcji poza sektorem finansowym) (Rza),
- 4) wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego – równy ekspozycji na ryzyko operacyjne, obliczany metodą bazowego wskaźnika (Ro).

Dodatkowe wymogi kapitałowe w Banku obejmują ryzyka istotne dla Banku, wymienione w Dyrektywie UE, tj.:

- a) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka płynności.
- b) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej w tym:
  - ryzyka przeszacowania
  - ryzyka bazowego
- c) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka przekroczenia limitów dużych zaangażowań,
- d) wewnętrzny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kapitałowego.

W procesie szacowania wymogów dodatkowych wykorzystywane są efekty pomiaru ryzyka, dokonywanego w oparciu o obowiązujące procedury w zakresie zarządzania tymi ryzykami.

Poniższe zestawienie przedstawia poziom minimalnych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka:

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota
1.	ryzyko kredytowe	3.803
2.	ryzyko rynkowe (walutowe)	-
3.	przekroczenie progu koncentracji zaangażowań w podmioty spoza sektora finansowego	-
4.	ryzyko operacyjne	496
RAZEM		4.299

Poniższe zestawienie przedstawia poziom wewnętrznych wymogów kapitałowych na poszczególne rodzaje ryzyka.

Wyszczególnienie	Kwota
1. ryzyko płynności	-
2. ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej	-
3. ryzyko koncentracji zaangażowań	-
4. ryzyko kapitałowe	-
RAZEM	-

Kształtowanie się minimalnych współczynników kapitałowych wyliczanych na podstawie Rozporządzenia UE prezentuje tabela poniżej:

L.p.	Współczynnik	Wykonanie
1	Łączny współczynnik kapitałowy	18,63%
2	Współczynnik kapitału Tier 1	18,63%
3	Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1)	18,63%

Według stanu na dzień 31.12.2016r. osiągnięty łączny współczynnik kapitałowy na poziomie 18,63% jest znacznie wyższy od wymaganego (min. 13,25%), świadczy to o dobrej płynności Banku.

2. Informacje ilościowe w zakresie adekwatności kapitałowej:

1. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według rodzaju ekspozycji - Wartość 8% aktywów ważonych ryzykiem.

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	8% kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem
1.	Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji bilansowych	101.728.249	46.670.122	3.733.610
2.	Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji pozabilansowych	898.576	864.155	69.132
Razem wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego		102.626.825	47.534.277	3.802.742

2. Rozkład ekspozycji w zależności od branży lub typu kontrahenta z podziałem na kategorie ekspozycji, w tym określenie ekspozycji wobec MSP.

Wyszczególnienie:	Wartość ekspozycji:	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem:	Wymóg kapitałowy:
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych – waga ryzyka 0%	23.244.257	-	-
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych – waga ryzyka 20%	-	-	-
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego – waga ryzyka 20%	3.967.720	3.967.720	317.418
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	-	-	-
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	-	-	-

Ekspozycje wobec instytucji - waga ryzyka 0% - waga ryzyka 20% - waga ryzyka 50%	13.667.544	-	-
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw - waga ryzyka 100%	13.667.544	11.324.189	905.935
Ekspozycje detaliczne – waga ryzyka 75%	6.693.084	5.019.814	401.585
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach - mieszkalna – waga 35% - komercyjna – waga 100%	541.789 32.340.967	189.626 24.928.691	15.170 1.994.295
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązań	-	-	-
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	-	-	-
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	-	-	-
Ekspozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	-	-	-
Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	-	-	-
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	-	-	-
Ekspozycje kapitałowe - waga ryzyka 100%	2.021	2.021	162
Inne pozycje - waga ryzyka 0% - waga ryzyka 20% - waga ryzyka 100%	1.694.323 - 2.102.2016	- - 2.102.216	- - 168.177
RAZEM:	102.626.825	47.534.277	3.802.742

3. Zestawienie rezydualnych terminów zapadalności dla wszystkich ekspozycji z podziałem na kategorie ekspozycji.

Struktura ekspozycji według okresów zapadalności w podziale na klasy ekspozycji według stanu na dzień 31-12-2016 r. (wartość nominalna) – wg. sprawozdania FIN 005_1 z pozabilansem.

Klasy należności	1-30 dni	1-3 m-cy	3-6 m-cy	6-12 m-cy	1-2 lat	2-5 lat	5-10 lat	powyżej 10 lat	bez określonego terminu
ekspozycje wobec rządów i banków centralnych	23.250								1.694
ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych									
ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego.;	27	37	56	112	223	744	1124	1711	
ekspozycje wobec instytucji	17.331								1.041
ekspozycje wobec przedsiębiorców i gospodarstw domowych	957	1.963	2.905	5.803	6.906	15.117	13.414	5.634	4.412
ekspozycje detaliczne									
ekspozycje których dotyczy niewykonanie zobowiązania									

ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania									
ekspozycje kapitałowe									902
inne ekspozycje									2.102
Razem	41.564	2.000	2.961	5.915	7.129	15.861	14.538	7.345	10.151

4. W podziale na istotne branże kwotę ekspozycji o utraconej wartości i ekspozycji przeterminowanych.

Wszystkie ekspozycje kredytowe bilansowe i pozabilansowe na datę 31 grudnia 2016 roku zakwalifikowane są do należności normalnych. Bank nie posiada ekspozycji o utraconej wartości i ekspozycji przeterminowanych.

5. Ekspozycje na ryzyko walutowe.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym jest dążeniem do pełnego zaspokojenia potrzeb klientów w zakresie obsługi dewizowej, stałe zwiększenie obrotu dewizowego przy stałym wzroście przychodów z tytułu wymiany utrzymując całkowitą pozycję walutową na poziomie nie powodującym konieczności utrzymania regulacyjnego wymogu kapitałowego na ryzyko walutowe. Limity na pozycje walutowe indywidualne i pozycję całkowitą wyznaczone przez Zarząd, nie zostały przekroczone.

Bank wyznacza wymóg na ryzyko walutowe w portfelu bankowym metodą porównania całkowitej pozycji walutowej do funduszy własnych. Wymóg wyliczany jest zgodnie z art. 351 Rozporządzenia nr 575/2013. Wymóg na ryzyko walutowe stanowi 8% pozycji walutowej całkowitej, jeżeli przewyższa ona 2% funduszy własnych Banku lub stanowi 0 jeżeli nie przewyższa 2% funduszy własnych. Na dzień 31.12.2016r. całkowita pozycja walutowa wyniosła 173 tys. zł co stanowiło 1,72% funduszy własnych. Ponieważ całkowita pozycja walutowa netto nie przekracza 2% funduszy własnych, nie wystąpiła potrzeba tworzenia wymogu z tytułu ryzyka walutowego. Ryzyko rozliczenia i ryzyko cen towarów nie podlega wyliczeniom wymogu.

Z uwagi na skalę działalności walutowej oraz uzyskane parametry generowane ryzyko nie stanowi zagrożenia dla funkcjonowania Banku i kształtuje się na niskim poziomie. Pomiar ryzyka walutowego dokonywany jest codziennie (dzienna pozycja walutowa), raporty i wnioski dotyczące ryzyka walutowego są kwartalnie przedstawiane na posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej.

6. Opis metody wyliczania wymogu na ryzyko operacyjne.

Zgodnie z obowiązującą w Banku instrukcją wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyk, na dzień 31.12.2016r. wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczany był metodą podstawowego wskaźnika BIA (Basic Indicator Approach), wg której:

Wskaźnik stanowi pomnożoną przez 15% średnią za okres trzech lat obrotowych, bieżącego oraz dwóch poprzedzających dany rok z sumy wyników wyliczanych jako sumę następujących pozycji rachunku zysków i strat Banku:

- 1) odsetki należne i podobne przychody,
- 2) odsetki do zapłaty i podobne opłaty,
- 3) przychody z akcji i innych papierów wartościowych o stałej/ zmiennej stopie dochodu,
- 4) należności z tytułu prowizji/opłat,
- 5) koszty z tytułu prowizji/opłat,
- 6) zysk netto lub strata netto z operacji finansowych,
- 7) pozostałe przychody operacyjne.

Każda pozycja rachunku wyników musi być uwzględniona odpowiednio ze znakiem dodatnim lub ujemnym. Wyniku za którekolwiek z trzech lat obrotowych, jeżeli jest ujemny lub równy zero, nie uwzględnia się

w obliczeniach średniej. Z uwagi na to, że obszary występowania ryzyka braku zgodności pokrywają się z ryzykiem operacyjnym, szacowanie wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego obejmuje pomiar skutków ryzyka braku zgodności. Wyliczony na 2016 rok wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wynosił 496 tys. zł i stanowił 11,53% łącznego wymogu kapitałowego Banku na 31-12-2016r.

7. Ekspozycje na ryzyko stopy procentowej przypisane pozycjom nieuwzględnionym w portfelu handlowym.

Ryzyko stóp procentowych Banku wynika z nieoczekiwanych zmian stóp rynkowych, od których uzależnione jest oprocentowanie aktywów i pasywów Banku. Zmiany te wpływają więc bezpośrednio na wysokość przychodów, kosztów i w konsekwencji wynik odsetkowy. Ryzyko to jest w sposób naturalny wpisane w działalność operacyjną Banku. Ryzykiem jest jednak nie sama zmiana stóp procentowych w przyszłości, ale zmiana, która jest trudna obecnie do przewidzenia.

W Banku występują dwa istotne rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- *ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania* – odnosi się do portfela bankowego i wyraża się w zagrożeniu przychodów Banku, przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych wynikających z niedopasowania terminów zmian oprocentowania aktywów i pasywów odsetkowych
- *ryzyko bazowe* – wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania.

Ryzyko opcji klienta i ryzyko krzywej dochodowości uznano w Banku za nieistotne.

Bank wprowadził odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku, w tym: wpływ spadku stóp procentowych o 100 p.b na wynik odsetkowy i 200 p.b. na fundusze własne, limit na zmianę wartości ekonomicznej banku w relacji do funduszy własny, ROE, marża odsetkowa minimum.

Ryzyko stopy procentowej monitorowane jest głównie poprzez analizę luki, w połączeniu z ustalonym na dany rok obrachunkowy przez Zarząd Banku limitem dopuszczalnego ryzyka zmian wyniku odsetkowego.

8. Dźwignia finansowa.

Wskaźnik dźwigni finansowej oznacza względną – w stosunku do funduszy własnych danej instytucji – wielkość posiadanych przez Bank, całkowitej kwoty ekspozycji z tytułu aktywów, zobowiązań pozabilansowych oraz zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia, z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych środków w finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów dotyczących instrumentów pochodnych lub umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji instytucji.

Bank oblicza wskaźnik dźwigni, zgodnie z art. 429 ust. 2 Rozporządzenia, jako miarę kapitału Banku podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej Banku wyrażoną jako wartość procentową. Wskaźnik dźwigni jest kalkulowany zarówno w odniesieniu do kapitału Tier 1, jak i według definicji przejściowej kapitału Tier 1. W ramach zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej, Bank monitoruje wskaźnik dźwigni z częstotliwością kwartalną. Poziom wskaźnika dźwigni uwzględniany jest w ramach wyznaczenia bieżącego profilu ryzyka Banku i raportowany jest kwartalnie w ramach raportów dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku. Bank ocenia ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej w ramach oceny adekwatności kapitałowej. Bank uznaje ryzyko za nieistotne. Wskaźnik dźwigni na 31.12.2016r. wyniósł 9,73%, wobec minimalnego 5%.

VII. Polityka w zakresie wynagrodzeń.

Łączna kwota wypłaconych zmiennych składników wynagrodzeń w 2016 roku osobom zajmującym stanowiska kierownicze nie przekroczyła limitu 2% funduszy własnych Banku.

Od dnia 1 maja 2017 roku w Banku obowiązuje Polityka wynagradzania osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na poziom ryzyka w Banku Spółdzielczym w Łapach.

Polityka jest dostępna na stronie www.bslapy.pl.

W Banku nie wyłoniono z Rady Nadzorczej Komitetu ds. wynagrodzeń.

Rada Nadzorcza monitoruje i opiniuje zmienne składniki wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze biorąc pod uwagę zarządzanie ryzykami zgodne z przepisami prawa, oraz Polityką wynagradzania osób, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na poziom ryzyka w Banku Spółdzielczym w Łapach. Za osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Banku, zalicza się: Prezesa Zarządu, Wiceprezesa Zarządu i Członka Zarządu.

Oceny efektów pracy członków Zarządu dokonuje Rada Nadzorcza w terminie oceny wykonania Strategii działania w oparciu o kryterium ilościowe oraz jakościowe. Ocena efektów pracy obejmuje następujące wskaźniki Banku osiągnięte w ostatnich trzech latach (kryterium ilościowe) w odniesieniu do założeń Strategii działania:

- a) zysk netto,
- b) zwrot z kapitału własnego (ROE),
- c) jakość portfela kredytowego,
- d) współczynnik kapitałowy,
- e) wskaźnik płynności LCR,

Ocenie podlega stopień wykonania wymienionych powyżej wskaźników w odniesieniu do Strategii działania Banku w poszczególnych latach podlegających ocenie. Zmienne składniki są przyznawane w przypadku, gdy w każdym z ostatnich trzech lat plan w zakresie ww. wskaźników był zrealizowany co najmniej w 80%.

Łączna kwota wypłaconej premii uznaniowej osobom zajmującym stanowiska istotne w Banku za dany rok nie może spowodować obniżenia wyniku finansowego do poziomu, który nie zapewni realnego przyrostu funduszy własnych Banku oraz budowy bezpiecznej bazy kapitałowej. Wysokość zmiennych składników wynagradzania nie może być wyższa niż 100% wynagrodzenia zasadniczego osób zajmujących stanowiska istotne, a wynagrodzenie zasadnicze powinno mieć taką wysokość, aby Bank mógł prowadzić elastyczną politykę wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników.

VIII. Ujawnienie informacji o spełnieniu przez Członków Rady Nadzorczej i Zarządu wymogów określonych w art. 22aa. Ustawy Prawo bankowe:

1. Odpowiednie organy Banku zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego oraz wytycznych, rekomendacji i zaleceń, określonych przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego oraz Komisję Nadzoru Finansowego regulujących tą materię, z zachowaniem zasady proporcjonalności dokonywały oceny członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej w zakresie odpowiedniości (tzn. posiadania kompetencji, a także dawania rękojmi należytego wykonywania obowiązków).
2. Członkowie Zarządu podlegali ocenie i w jej wyniku stwierdzono, że posiadają kompetencje odpowiednie do zarządzania Bankiem wynikające z:
  - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
  - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),
  - 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonej funkcji,
  - 4) odpowiedniej reputacji.
3. Członkowie Rada Nadzorczej podlegali ocenie, w jej wyniku stwierdzono że posiadają kompetencje do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania Banku wynikające z:
  - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych lub stopni naukowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej)
  - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),

- 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonych funkcji,
  - 4) odpowiedniej reputacji.
4. Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej spełniają również warunki art. 22aa ust. 3 ustawy – Prawo bankowe, tzn. nie pełnią funkcji Członka Zarządu lub Rady Nadzorczej poza bankiem.

IX. Wymogi informacyjne zgodne z art. 111a ust. 1 i 4 ustawy Prawo bankowe.

1. Bank Spółdzielczy w Łapach, realizując wymogi art. 111a ust. 1 ustawy Prawo bankowe, ujawnia, iż:
  - nie prowadzi działalności poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
  - nie działa w holdingu i nie zawarł umowy, o której mowa w art. 141t ust. 1 wskazanej Ustawy,
  - na 31.12.2016 r. stopa zwrotu z aktywów obliczana jako iloraz zysku netto i sumy bilansowej wyniosła 0,83%.
2. Bank Spółdzielczy w Łapach, realizuje wymogi art. 111a ust. 4 ustawy Prawo bankowe, dokonuje ujawniania.

Sporządził: Petelska Magdalena

Data: 09-06-2017r.

ZESTAWIENIE ZAŁĄCZONYCH PROCEDUR ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU SPÓŁDZIELCZYM W ŁAPACH

1. Strategia zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w Banku Spółdzielczym w Łapach.
2. Polityki zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyk w Banku Spółdzielczym w Łapach.
3. Polityka informacyjna Banku Spółdzielczego w Łapach.
4. Instrukcja zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku Spółdzielczym w Łapach.
5. Instrukcja zarządzania ryzykiem płynności w Banku Spółdzielczym w Łapach.
6. Instrukcja zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Banku Spółdzielczym w Łapach.
7. Instrukcja zarządzania ryzykiem walutowym w Banku Spółdzielczym w Łapach.
8. Instrukcja zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Spółdzielczym w Łapach.
9. Instrukcja zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku Spółdzielczym w Łapach.
10. Instrukcja zarządzania ryzykiem inwestycji finansowych w Banku Spółdzielczym w Łapach.
11. Instrukcja wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku Spółdzielczym w Łapach.
12. Polityka wynagradzania pracowników których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka Banku Spółdzielczego w Łapach.
13. Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.
14. Roczne sprawozdanie finansowe za 2016 rok wraz z opinią i raportem Biegłego Rewidenta.